

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

22. märts 2017¹

Eelotsusetaotlus — Õigusalane koostöö kriminaalasjades — Direktiiv 2012/13/EL — Õigus saada kriminaalmenetluses teavet — Õigus saada teavet süüdistuse kohta — Käskmenetluses tehtud otsuse kättetoimetamine — Üksikasjalikud eeskirjad — Kohustus nimetada volitatud isik — Mitteresidendist kahtlustatav või süüdistatav, kellel puudub alaline elukoht — Vastuväite esitamise tähtaeg, mis hakkab kulgema alates käskotsuse kättetoimetamisest volitatud isikule

Liidetud kohtuasjades C-124/16, C-188/16 ja C-213/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Amtsgericht Müncheni (Müncheni esimese astme kohus, Saksamaa) 19. veebruari 2016. aasta otsusega (kohtuasi C-124/16) ja 12. aprilli 2016. aasta otsusega (kohtuasi C-213/16) esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 29. veebruaril ja 18. aprillil 2016, ning Landgericht München I (Müncheni I piirkondlik kohus, Saksamaa) 23. märtsi 2016. aasta otsusega (kohtuasi C-188/16) esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. aprillil 2016, kriminaalmenetlustes järgmiste isikute suhtes:

Ianos Tranca (kohtuasi C-124/16),

Tanja Reiter (kohtuasi C-213/16)

ja

Ionel Opria (kohtuasi C-188/16)

menetluses osales:

Staatsanwaltschaft München I,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, Euroopa Kohtu asepresident A. Tizzano (ettekandja), kohtunikud M. Berger, A. Borg Barthet ja F. Biltgen,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Staatsanwaltschaft München I, esindaja: H. Kornprobst,

¹ — Kohtumenetluse keel: saksa.

— Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja M. Hellmann,

— Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja S. Grünheid,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada asi ilma kohtujuristi ettepanekuta, on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused puudutavad küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiivi 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT 2012, L 142, lk 1), artiklit 2, artikli 3 lõike 1 punkti c ning artikli 6 lõikeid 1 ja 3.
- 2 Taotlused on esitatud kriminaalajades, mis algati Ioanos Tranca ja Ionel Opria suhtes seoses vargusega ning Tanja Reiteri suhtes seoses tervisekahjustuste tekitamise ja vastuhakkamisega avalikku korda kaitsvale isikule.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2012/13 artikli 2 lõikes 1 on piiritletud direktiivi kohaldamisala järgmiselt:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse hetkest, mil liikmesriigi pädevad asutused on isikule teatavaks teinud, et teda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanekus, kuni menetluse lõpetamiseni, mille all mõistetakse lõpliku otsuse tegemist küsimuses, kas kahtlustatav või süüdistatav isik on kuriteo toime pannud, sealhulgas kohtuotsuse tegemine ja edasikaebamisotsus, kui see on asjakohane.“

- 4 Direktiivi artikli 3 lõikes 1 on õigus saada teavet õiguste kohta määratletud järgmiselt:

„Liikmesriik tagab, et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut teavitatakse viivitamata vähemalt järgmistest siseriikliku õiguse alusel kohaldatavatest menetlusõigustest, et neid õigusi oleks võimalik tõhusalt kasutada:

[...]

- c) õigus saada artikli 6 kohaselt teavet süüdistuse kohta;

[...]“

- 5 Selle direktiivi artikli 6 „Õigus saada teavet süüdistuse kohta“ lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse teavet kuriteo kohta, mille toimepanemises teda kahtlustatakse või süüdistatakse. Seda teavet antakse viivitamata ja vajaliku üksikasjalikkusega, et tagada õiglane menetlus ning võimaldada tõhusalt kasutada kaitseõigust.

[...]

3. Liikmesriik tagab, et hiljemalt süüdistuse asjaolude esitamisel kohtule antakse üksikasjalikku teavet süüdistuse kohta, sealhulgas kuriteo olemuse ja liigi ning süüdistatava isiku kuriteos osalemise laadi kohta.“

Saksa õigus

- 6 Strafprozessordnung'i (kriminaalmenetluse seadustik, edaspidi „StPO“) § 44 sätestab:

„Kui isik ei saanud tähtjast kinni pidada temast sõltumatutel põhjustel, siis tuleb talle tema taotlusel võimaldada tähtaja ennistamist. Apellatsioonitähataja möödalaskmist ei loeta süüliseks, kui isikut ei ole § 35a esimese ja teise lause kohaselt teavitatud [...]“

- 7 StPO § 116 sätestab:

„1. Kohtunik peatab üksnes põgenemisohuga põhistatud vahistamismääruse täitmise, kui on piisavalt alust arvata, et eelvangistuse eesmärgi saab saavutada ka leebemate meetmete abil. Arvesse tulevad eelkõige [...]

[...]

4. kautsjoni tasumine kahtlustatava või süüdistatava või muu isiku poolt.“

- 8 StPO § 116a lõige 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Kahtlustatav või süüdistatav, kes taotleb vahistamismääruse täitmise peatamist kautsjoni vastu ega ela käesoleva seaduse territoriaalses kohaldamisalas, on kohustatud volitama dokumentide vastuvõtmiseks pädeva kohtu tööpiirkonnas elava isiku.“

- 9 StPO § 127a sätestab:

„1. Kui kahtlustataval või süüdistataval puudub käesoleva seaduse territoriaalses kohaldamisalas alaline elu- või viibimiskoht ja kui vahistamismääruse tingimused on täidetud ainult põgenemisohu tõttu, võib jätta kahtlustatava või süüdistatava vahistamata või vahistatu vabastada, kui

- 1) ei ole ette näha, et süüteost määratakse karistuseks vabadusekaotus või muu vabadust piirav mõjutusvahend ja
- 2) kahtlustatav või süüdistatav tasub kautsjoni, mis katab eeldatava rahalise karistuse ja menetluskulud.

2. Paragrahvi 116a lõikeid 1 ja 3 kohaldatakse *mutatis mutandis*.“

- 10 StPO § 132 lõige 1 sätestab:

„Kui kahtlustataval või süüdistataval, kelle suhtes esineb põhjendatud kahtlus, et ta on toime pannud süüteost, puudub käesoleva seaduse kohaldamisalas alaline elu- või viibimiskoht, kuid vahistamismääruse tegemise tingimused ei ole täidetud, võib kriminaalmenetluse tagamiseks määrata, et see isik:

- 1) tasub kautsjoni, mis katab eeldatava rahalise karistuse ja menetluskulud, ning
- 2) volitab dokumente vastu võtma pädeva kohtu tööpiirkonnas elava isiku.“

- 11 StPO § 410 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Süüdistatav võib kahe nädala jooksul alates käskmenetluses tehtud otsuse kättetoimetamisest esitada kirjaliku või suulise protokollitava vastuväite otsuse koostanud kohtule. [...]

2. Vastuväide võib puudutada üksnes mõnda küsimust.

3. Kui käskmenetluses tehtud otsuse peale ei ole tähtjaks vastuväidet esitatud, muutub see samaväärseks jõustunud kohtuotsusega.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

Kohtuasjad C-124/16 ja C-213/16

- 12 Kohtuasi C-124/16 puudutab varguses kahtlustatavat Ianos Trancat, keda võidakse karistada rahatrahviga 20–30 päevamäära ulatuses. Kohtuasi C-213/16 puudutab tervisekahjustuste tekitamises ja avalikku korda kaitsvale isikule vastuhakkamises kahtlustatavat Tania Reiterit, keda võidakse karistada rahatrahviga 50–70 päevamäära ulatuses. Eelotsusetaotlusest nähtub, et Ianos Trancal ja Tania Reiteril puudub nii Saksamaal kui ka nende päritoluriigis alaline elu- või viibimiskoht.
- 13 Müncheni prokuratuur taotles Amtsgericht Müncheni (Müncheni esimese astme kohus) pädevalt eeluurimiskohtunikult vahistamismäärust, et jätta need isikud põgenemisohu tõttu eelvangistusse.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selle kohta, et Saksa õiguse kohaselt tuleb eeluurimiskohtunikul sellise taotluse menetlemisel arvesse võtta eelkõige vahi alla võtmise proportsionaalsust ning sealjuures kontrollida, kas kaaluda võiks ka vähem piiravaid meetmeid kui vahi alla võtmine.
- 15 Põhikohtuasjades käsitletavatel juhtudel näevad StPO § 116, 116a ja 127a muu hulgas ette, et kohtunik peatab vahistamismääruse – mida põhjendatakse üksnes põgenemisohuga – täitmise vaid juhul, kui kahtlustatav või süüdistatav tasub kautsjoni, mis katab ennetavalt trahvisumma, mis talle võidakse määrata.
- 16 Nendest paragrahvidest nähtub lisaks, et kahtlustatav või süüdistatav, kes ei ela Saksamaal ja kelle kohta on tehtud vahistamismäärus, peab nimetama teda puudutavate kohtulahendite vastuvõtmiseks volitatud isiku.
- 17 Samas tuleb eeluurimiskohtunikul vahistamismääruse tegemisele ja täitmisele eelneva analüüsi käigus kontrollida ka seda, kas sellised alternatiivsed meetmed võimaldavad tagada kriminaalmenetluse kiire lõpetamise samadel tingimustel nagu siis, kui kahtlustava või süüdistatava suhtes oleks kohaldatud eelvangistust.
- 18 Nii oleks see vaid juhul, kui kahtlustatavat või süüdistatavat oleks võimalik käskmenetluses tehtavast otsusest teavitada viisil, mille tulemusel see lõplikult jõustub. Eelkõige juhul, kui kahtlustatava või süüdistatava elukoht ei ole teada, eeldab see, et käskmenetluse otsuse võib kätte toimetada tema volitatud isikule ning et kättetoimetamisest alates hakkab kulgema vastuväite esitamise tähtaeg, mille lõppedes see otsus jõustub ja täitmisele pööratakse.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski kahtlusi, kas Saksa õiguses ette nähtud menetlus käskmenetluses otsuse tegemiseks on kooskõlas direktiiviga 2012/13, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud 15. oktoobri 2015. aasta otsuses Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686).
- 20 Nimetatud kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2012/13 artiklit 2, artikli 3 lõike 1 punkti c ning artikli 6 lõikeid 1 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab kriminaalmenetluses süüdistatav, kes ei ela selles liikmesriigis, nimetama tema suhtes tehtud käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku, tingimusel et süüdistatav saab

kõnealusele otsusele vastuväite esitamise tähtaega tegelikult täies ulatuses kasutada, see tähendab, et tähtaja pikkus ei või lüheneda selle aja võrra, mis volitatud isikul kulub käskotsuse edastamiseks selle adressaadile.

- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates takistaks selline võimalus, mida kohaldatakse selles kohtus pooleli olevatele menetlustele, milles kahtlustatavate või süüdistatavate elukoht ei ole teada, käskotsuse lõplikku jõustumist. Kuna seda ei saa otsuse adressaadile isiklikult kätte toimetada, ei saa ka vastuväite tähtaeg kulgema hakata.
- 22 Järelikult tekib selle kohtu arvates küsimus, kas Saksa õigus on kooskõlas liidu õigusega, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus, kui siseriiklikku õigust tõlgendada nii, et käskotsuse peale vastuväite esitamise tähtaeg hakkab kulgema alates selle otsuse kättetoimetamisest isikule, keda on selleks volitanud kahtlustatav või süüdistatav, kelle elukoht ei ole teada, kuid juhul, kui kahtlustatav või süüdistatav laseb selle tähtaja mööda, jääb talle siiski õigus nimetatud otsuse peale vastuväite esitamiseks taotleda selle tähtaja ennistamist.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et alternatiiv võimalusele kasutada volitatud isikut asjaoludel, kus kahtlustatava või süüdistatava enda elukoht ei ole teada, mis tähendaks tema suhtes tehtud vahistamismääruse täitmist ja tema vahi alla võtmist selleks, et talle käskotsus üle anda, näib oluliselt piiravam kui siseriikliku õiguse pakutud tõlgendus. Kohus on ka seisukohal, et antud tõlgendus järgib õiglase menetluse põhimõtet, kui kahtlustatavale või süüdistatavale on teada otsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku nimi ja aadress, teda on teavitatud vastuvõtmiseks volitatud isiku tähtsusest ja ta võib temalt vabalt küsida enda suhtes käskotsuse tegemise kohta.
- 24 Nende asjaolude põhjal otsustas Amtsgericht München (Müncheni esimese astme kohus) vahistamismääruste tegemise osas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised küsimused, mille sõnastus kohtuasjades C-124/16 ja C-213/16 on sama:

„1. Kas direktiivi 2012/13 artikliga 2 ja artikli 6 lõigetega 1 ja 3 on vastuolus liikmesriigi õigusnorm,

mille kohaselt peab kriminaalmenetluses kahtlustatav või süüdistatav, kes ei ela selles liikmesriigis, nimetama tema suhtes tehtud käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku,

isegi kui kahtlustatava või süüdistatava käsutuses ei ole selle tõttu sellele otsusele vastuväite esitamiseks ette nähtud tähtaeg täies ulatuses,

aga tal puudub ka aadress, millel saab teda käskotsusest teavitada koos kinnitusega selle vastuvõtmisest, ning otsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku nime ja aadressi teatamine annab talle võimaluse hoida käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isikut kursis sellega, kuhu saab selle otsuse koos kättesaamise kinnitusega saata?

2. Kas direktiivi 2012/13 artikli 2 lõikega 1 ja artikli 6 lõigetega 1 ja 3 on vastuolus liikmesriigi õigusnorm,

mille kohaselt peab kriminaalmenetluses kahtlustatav või süüdistatav, kes ei ela selles liikmesriigis, nimetama tema suhtes tehtud käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku

ja vastuväite esitamise tähtaja arvutamiseks piisab otsuse kättetoimetamisest selle vastuvõtmiseks volitatud isikule,

kui kahtlustataval või süüdistataval on selliselt arvatud tähtaja möödalaskmise korral õigus nõuda tähtaja ennistamist üksnes põhjusel, kui käskotsus on talle edastatud ja ta esitab pärast selle edastamist vastuväite ettenähtud ajal, teisisõnu siis, kui ta saab tähtaja ennistamise korral nõuda tagantjärele vastuväite esitamise lühendamata tähtaega,

isegi kui tähtaja möödalaskmise korral on tavaliselt seadusega ette nähtud [kriminaalasja] käskotsuse täitmisele pööramine?“

Kohtuasi C-188/16

- 25 Ionel Opria on Rumeenia kodanik, keda süüdistati Saksamaal varguses. Eelotsusetaotlusest nähtub, et antud isikul puudub alaline elu- või viibimiskoht nii Saksamaal kui ka tema päritoluriigis.
- 26 Ionel Opria nimetas isiku, keda ta volitas vastu võtma mis tahes teda puudutavaid kriminaalasja dokumente. Prokuröri taotlusel tegi Amtsgericht München (Müncheni esimese astme kohus) 13. oktoobril 2015 süüdistatava suhtes käskotsuse ja määras rahatrahvi 300 eurot. Otsus toimetati volitatud isiku kätte, kes kinnitas asjaomaste dokumentide kättesaamist 27. oktoobril 2015.
- 27 Kuna süüdistatav ei teinud vastuväite esitamiseks ettenähtud tähtaja jooksul sellele kohtule ühtki avaldust, tegi kohtu ametnik nimetatud käskotsusele 11. novembril 2015 märke selle jõustumise kohta.
- 28 Viidates Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2015. aasta otsusele Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686), taotles prokurör kui karistuse täideviimiseks pädev ametiisik – pärast seda, kui oli kaotanud mitu teist hagi, mis puudutasid karistuse täideviimise õiguspärasuse tuvastamist –, et kohtu ametnik kustutaks antud märke. Taotlus jäeti 2. veebruari 2016. aasta otsusega rahuldamata. Prokurör esitas seejärel kaebuse Amtsgericht Münchenile (Müncheni esimese astme kohus), kes jättis kaebuse 17. veebruari 2016. aasta määrusega vastuvõetamatuse tõttu menetlusse võtmata. Seejärel esitas prokurör 22. veebruaril 2016 selle määruse peale otsekaebuse (*sofortige Beschwerde*) Landgericht München I-le (Müncheni piirkondlik kohus).
- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et lahend tema menetletavas kohtuvaidluses, mis käsitleb kõnesolevale käskotsusele selle täitmisele pööramise märke lisamise õiguspärasust, sõltub küsimusest, kas vastuväite esitamise tähtaeg hakkas kulgema selle otsuse kättetoimetamisest volitatud isikule.
- 30 Olles tuvastanud, et 15. oktoobri 2015. aasta otsuse Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686) kohaselt on süüdistatava kohustus nimetada teatud asjaoludel kriminaalmenetluses teda puudutava käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isik lubatud tingimusel, et sel isikul on ka tegelikult võimalik esitada otsuse peale vastuväide kogu tähtaja jooksul, analüüsib eelotsusetaotluse esitanud kohus kõnesoleva Saksa õiguse eri tõlgendusi, mis võimaldavad selle tingimuse täitmist.
- 31 Tema sõnul tähendab esimese tõlgendus, et vastuväite esitamise tähtaeg peaks hakkama kulgema üksnes hetkest, mil süüdistatav sai tegelikult teada teda puudutavast käskotsusest. Samas oleks see tõlgendus sisuliselt *contra legem*, kuna kohaldatav Saksa õigus sätestab selgelt, et see tähtaeg hakkab kulgema alates otsuse kättetoimetamisest volitatud isikule.
- 32 Teine tõlgendus oleks see, kui käsitada omal algatusel lubamatuna igasugust käskotsuse kättetoimetamist volitatud isikule, kuna sellega kaasneks Saksa õiguskorra märkimisväärne riive.
- 33 Saksa õiguse kolmanda võimaliku tõlgenduse kohaselt võiks siseriiklikke õigusnorme, mis käsitlevad tähtaja ennistamist, lugeda koostoimes direktiivi 2012/13 artikliga 6. Seega tuleks käskotsuse peale esitatud vastuväidet käsitada omal algatusel nii, et see on esitatud otsuse koostamise ajal kirjalikult kahe nädala jooksul alates hetkest, mil asjaomane isik sellest otsusest tegelikult teada sai.

- 34 Landgericht München I (Müncheni I piirkondlik kohus), kellel on siiski kahtlusi, kas selline tõlgendus on direktiiviga 2012/13 kooskõlas, otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi 2012/13 artiklit 2, artikli 3 lõike 1 punkti c ning artikli 6 lõikeid 1 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt saab kriminaalmenetluses süüdistatavale, kellel puudub selles liikmesriigis alaline elu- või viibimiskoht, tema suhtes tehtud käskotsuse kätte toimetada vastuvõtmiseks volitatud isiku kaudu, kelle süüdistatav on nimetanud, mille tagajärjel jõustub otsus sellele vastuväite esitamiseks ette nähtud (kahenädalase) tähtaja möödumisel, mis hakkab kulgema alates volitatud isikule kättetoimetamisest, on viidatud direktiivi sätetega vastuolus ja seda isegi siis, kui [selle] liikmesriigi õigusnormide kohaselt tuleb sellisele süüdistatavale, kes kahe nädala jooksul pärast käskotsusest tegelikku teadasaamist esitab pädevale kohtule otsuse peale kirjaliku vastuväite, võimaldada omal algatusel tähtaja ennistamist, millest tulenevalt peab menetlus pärast tähtaja ennistamise otsuse tegemist kulgema samamoodi nagu õigel ajal esitatud vastuväite puhul?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 35 Oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2012/13 artiklit 2, artikli 3 lõike 1 punkti c ning artikli 6 lõikeid 1 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjades ja mille kohaselt peab kriminaalmenetluses kahtlustatav või süüdistatav, kellel puudub selles liikmesriigis ja päritoluriigis alaline elu- ja viibimiskoht, nimetama tema suhtes tehtud käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku, ning et vastuväite esitamise tähtaeg selle otsuse peale, enne kui see kuulub täitmisele, hakkab kulgema alates määruse kättetoimetamisest volitatud isikule ning asjaomane isik võib sellegipoolest taotleda tähtaja ennistamist, kui ta ei olnud kõnealuselt otsusest tegelikult teadlik.
- 36 Nendele küsimustele vastamiseks tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on juba teinud otsuse, milles leidis, et pidades eelkõige silmas direktiivi 2012/13 artikleid 2, 3 ja 6, tuleb käskotsuse kättetoimetamist – nagu on ette nähtud põhikohtuasjades arutusel olevates Saksa õiguses – pidada üheks puudutatud isiku vastu esitatud süüdistusest teavitamise viisiks, mistõttu see peab vastama artiklis 6 esitatud nõuetele (kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 61).
- 37 Samas ei ole direktiivis 2012/13 ette nähtud neid üksikasjalikke eeskirju, mille kohaselt tuleb artiklis 6 ette nähtud süüdistust puudutav teave sellele isikule edastada (kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 62).
- 38 Need eeskirjad ei saa aga kahjustada eelkõige selles sättes silmas peetud eesmärki, mis, nagu nähtub ka direktiivi põhjendusest 27, seisneb selles, et süüteo toimepanemises kahtlustatavale või süüdistatavale antakse võimalus ette valmistada enda kaitse, ja õiglase menetluse tagamises (kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 63).
- 39 Antud asjas nähtub eelotsusetaotlustest, et põhikohtuasjades käsitletavates siseriiklikes õigusnormides on ette nähtud, et käskotsus toimetatakse süüdistatava volitatud isiku kätte, kusjuures süüdistataval on sellele otsusele vastuväite esitamiseks kahenädalane tähtaeg, mis hakkab kulgema alates käskotsuse kättetoimetamisest volitatud isikule. Selle tähtaja möödumisel käskotsus jõustub.
- 40 Selle kohta on Euroopa Kohus juba märkinud, et nii eesmärgist võimaldada süüdistataval enda kaitset ette valmistada kui ka vajadusest vältida mis tahes diskrimineerimist ühelt poolt nende süüdistatavate, kellel on asjaomase liikmesriigi seaduse kohaldamisalasse kuuluv elukoht, ja teiselt poolt nende süüdistatavate vahel, kelle elukoht sellesse kohaldamisalasse ei kuulu, kuid kes ainsana peavad nimetama kohtulahendite vastuvõtmiseks volitatud isiku, tuleneb nõue, et süüdistatava käsutuses peab olema see tähtaeg täies ulatuses (kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 65).

- 41 Kui aga põhikohtuasjades käsitletav kahenädalane tähtaeg hakkaks kulgema alates hetkest, mil süüdistatav sai käskotsusest tegelikult teada, siis oleks tagatud, et selle isiku käsutuses on see tähtaeg täies ulatuses (kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 66).
- 42 Direktiivi 2012/13 artikkel 6 ei näe samas ette, et nimetatud tähtaeg hakkab kulgema hetkest, mil süüdistatav saab tegelikult teada teda puudutavast käskotsusest. Teisalt peab menetlus olema õiglane ning kaitseõiguste tõhus kasutamine peab olema tagatud.
- 43 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et nii on see juhul, kui – eeldusel, et siseriiklikud õigusnormid näevad ette, et vastuväite esitamise tähtaeg hakkab kulgema alates hetkest, mil käskotsus on toimetatud süüdistatava volitatud isiku kätte – tähtaja pikkus ei või lüheneda selle aja võrra, mis volitatud isikul kulub otsuse edastamiseks selle adressaadile, nii et süüdistatava käsutuses on see tähtaeg täies ulatuses (vt kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 67)
- 44 Seega tuleb iga liikmesriigi õiguses määratleda õiguslikud tagajärjed, mis tulenevad sellise tähtaja lõppemisest, mille hulgas on eelkõige tingimused, millistel käskotsus lõplikult jõustub ning on pööratav täitmisele.
- 45 Samas oleks ilmselgelt tegemist käesoleva kohtuotsuse punktis 38 meenutatud direktiivi 2012/13 artikli 6 eesmärgi eiramisega, kui sellise käskotsuse, nagu on arutusel põhikohtuasjades, mis on lõplikult jõustunud ja pööratakse täitmisele, adressaat ei saaks enam selle peale vastuväidet esitada, isegi kui ta ei olnud teadlik selle otsuse tegemisest ja sisust hetkel, mil ta oleks võinud kasutada oma kaitseõigusi, kui – olukorras, kus tema elukoht ei ole teada – ei toimetatud seda otsust talle isiklikult kätte.
- 46 Sellises olukorras jääks käskotsuse adressaat täielikult ilma vastuväite esitamise võimalusest, rääkimata õigusest esitada vastulause kogu tähtaja jooksul.
- 47 Liikmesriikidel tuleb tagada, et kriminaalmenetluses süüdistatavatel või kahtlustatavatel, keda sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjades teavitatakse nende vastu esitatud süüdistusest või kahtlustusest alles lõplikult süüdimõistva otsuse täitmise etapis, jääks siiski võimalus oma kaitseõigusi täiel määral kasutada. Selleks tuleb süüdistatava puhul, niipea kui ta on teada saanud teda puudutavast käskotsusest, lähtuda sellisest olukorrast nagu see, kui asjaomane otsus oleks talle kätte toimetatud isiklikult, ning tal peab olema õigus esitada vastuväide kogu selleks ette nähtud tähtaja jooksul.
- 48 Kui aga – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohtud täpsustavad – siseriiklik õigus näeb ette, et käskotsus jõustub lõplikult vastuväite esitamise tähtaja lõppemisel, mis hakkab kulgema süüdistatava poolt selle kättetoimetamisest tema poolt volitatud isikule, siis lubab see antud isikul taotleda ka tähtaja ennistamist ja seetõttu saada käskotsuse peale vastuväite esitamiseks uus ja sama pikk tähtaeg, mis hakkab kulgema hetkest, mil asjaomane isik sai nimetatud otsusest teada.
- 49 Eelotsusetaotluse esitanud kohtute ülesanne on tõlgendada siseriiklikku õigust ja eelkõige tähtaja ennistamise menetlust ja tingimusi, millele selle menetluse läbiviimine peab vastama, kooskõlas direktiivi 2012/13 artiklis 6 sätestatud nõuetega.
- 50 Eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb eelotsuse küsimustele vastata, et direktiivi 2012/13 artiklit 2, artikli 3 lõike 1 punkti c ning artikli 6 lõikeid 1 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjades ja mille kohaselt peab kriminaalmenetluses kahtlustatav või süüdistatav, kes ei ela selles liikmesriigis ja kellel puudub nii selles riigis kui ka oma päritoluriigis alaline elu- ja viibimiskoht, nimetama tema suhtes tehtud käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku, ning et vastuväite esitamise tähtaeg selle otsuse peale, enne kui see kuulub täitmisele, hakkab kulgema alates käskotsuse kättetoimetamisest volitatud isikule.

- 51 Direktiivi 2012/13 artikkel 6 nõuab siiski, et käskotsuse täitmisel – niipea, kui süüdistatav sai sellest tegelikult teada – oleks tema puhul tulnud lähtuda sellisest olukorrast nagu see, kui asjaomane otsus oleks talle kätte toimetatud isiklikult, ning eelkõige peab tal olema õigus esitada vastuväide kogu selleks ette nähtud tähtaja jooksul ja nõuda vajaduse korral tähtaja ennistamist.
- 52 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on tagada, et siseriiklikku tähtaja ennistamise menetlust ja tingimusi, millele selle menetluse läbiviimine peab vastama, kohaldatakse nende nõuetega kooskõlas ning et see menetlus võimaldaks tõhusalt kasutada artiklis 6 sätestatud õigusi.

Kohtukulud

- 53 Kuna põhikohtuasjade poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiivi 2012/13/EL (milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet) artiklit 2, artikli 3 lõike 1 punkti c ning artikli 6 lõikeid 1 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjades ja mille kohaselt peab kriminaalmenetluses kahtlustatav süüdistatav, kes ei ela selles liikmesriigis ja kellel puudub nii selles riigis kui ka oma päritoluriigis alaline elu- ja viibimiskoht, nimetama tema suhtes tehtud käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku, ning et vastuväite esitamise tähtaeg selle otsuse peale, enne kui see kuulub täitmisele, hakkab kulgema alates käskotsuse kättetoimetamisest volitatud isikule.

Direktiivi 2012/13 artikkel 6 nõuab siiski, et käskotsuse täitmisel – niipea, kui süüdistatav sai sellest tegelikult teada – oleks tema puhul tulnud lähtuda sellisest olukorrast nagu see, kui asjaomane otsus oleks talle kätte toimetatud isiklikult, ning eelkõige peab tal olema õigus esitada vastuväide kogu selleks ette nähtud tähtaja jooksul ja nõuda vajaduse korral tähtaja ennistamist.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on tagada, et siseriiklikku tähtaja ennistamise menetlust ja tingimusi, millele selle menetluse läbiviimine peab vastama, kohaldatakse nende nõuetega kooskõlas ning et see menetlus võimaldaks tõhusalt kasutada artiklis 6 sätestatud õigusi.

Allkirjad